

ГЕНЕРАЛІЗАЦЫЯ ЯК СПОСАБ ЭЛІМІНАЦЫІ ЛАКУН

(на матэрыяле перакладу на кітайскую мову аповесці В. Быкава «Знак бяды»)

Лінгвакультурная лексіка – аспект мовы, які адлюстроўвае адсутнасць пэўных рэалій у мове пэўнай культуры або сацыяльнай групы і патрабуе прымянення розных перакладчыцкіх стратэгіяў для іх перадачы. Мэтай даследавання з’яўляецца выяўленне перакладчыцкага патэнцыялу генералізацыі як спосабу элімінацыі лакун. Аб’ектам даследавання з’яўляюцца 67 беларускіх лакунарных адзінак (з 273), перакладзеных з выкарыстаннем генералізацыі на кітайскую мову. Матэрыялам даследавання выступіла аповесць Васіля Быкава «Знак бяды» і яе пераклад на кітайскую мову.

Генералізацыя з’яўляецца адным з найбольш частотных спосабаў элімінацыі лінгвакультурных лакун і ўяўляе сабой замену паняцця з больш абмежаваным аб’ёмам і больш складаным зместам зыходнага тэксту паняццем з больш шырокім аб’ёмам, але менш складаным, менш канкрэтным зместам. Так, у сказе *Сцепаніда стаяла, нагнуўшыся над сінім куфрам...* – 斯捷潘尼大弯下身子, 站在一只蓝色的箱子旁边 эквівалентам слова *куфар* стала слова *箱子* ‘скрынка, чамадан’. Паводле тлумачальнага слоўніка, два словы *скрынка* і *чамадан* адрозніваюцца спосабам выкарыстання: *скрынка* – ‘прадмет, які складаецца з чатырох сценак і днішча, зробленых з дошак, фанеры, металу і інш. (звычайна з вечкам), і служыць для захоўвання, укладвання і пераносу чаго-небудзь’; *куфар* – ‘вялікая скрынка з векам і замком для захоўвання тканіны, адзежы, каштоўнасцей’. У гэтым выпадку генералізацыя не адлюстроўвае розніцы выкарыстання і памераў двух прадметаў, але не выклікае цяжкасцяў для разумення тэксту.

Яшчэ адным прыкладам выкарыстання генералізацыі з’яўляецца слова *木桶* ‘кадка, бочка’, якое замяніла назвы чатырох відаў бочак: *кадка*, *кубёлак*, *цабэрак* і *чан*. Паводле тлумачальнага слоўніка, *кадка* – ‘драўляная пасудзіна з клёпак, сцягнутых абручамі, для захоўвання розных сельскагаспадарчых прадуктаў’; *кубёлак* – ‘дзежка з вушкамі і векам, звычайна для захоўвання прадуктаў і рэчаў’; *цабэрак* – ‘шырокая круглая драўляная пасудзіна з клёпак з двума вушкамі’; *чан* – ‘вялікая драўляная ці металічная пасудзіна, якая формай нагадвае бак, бочку’. Знешні выгляд і функцыянальнае прызначэнне чатырох прадметаў прыкладна аднолькавае, таму ўжыванне ў гэтым выпадку генералізацыі можна лічыць абгрунтаваным.

Такім чынам, асноўным недахопам генералізацыі з’яўляецца страта культурных асаблівасцей, а перавагай – стварэнне больш простых і абагульненых мадэляў, якія палягчаюць разуменне не толькі складаных сістэм, але і іншай культуры.